

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Соціально-психологічний факультет
Кафедра соціальної та практичної психології

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Збірник наукових праць викладачів та студентів

Випуск 1

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І.Франка
2015

*Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол №5 від 11.12.2015р.)*

Рецензенти:

С.М. Симоненко – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського

В.О. Климчук – кандидат психологічних наук, професор кафедри психології Українського Католицького Університету

Л.П.Бутузова – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка

П49 Прикладні аспекти психології особистісного зростання. Збірник наукових праць студентів та викладачів. Випуск 1. / За ред. Л.П. Журавльової, Н.Ф. Портницької, Ю.Ю. Дем'янчук. – Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. 2015. – 130 с.

У збірнику наукових праць «Прикладні аспекти психології особистісного зростання» представлені результати науково-дослідної діяльності викладачів кафедри та результати роботи студентських психологічних гуртків та проблемних груп.

Статті подано в авторській редакції.

ЧИННИКИ ТА МЕХАНІЗМИ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

1.	Гавриловська К. Психологічна складова нормативно-правової регуляції поведінки особистості.....	6
2.	Дем'янчук Ю. Використання методів арт-терапії у роботі практичного психолога.....	9
3.	Котлова Л. Психологічний аналіз учбових конфліктів.....	11
4.	Котлова Л., Саух Т. Теоретичний аналіз факторів задоволеності шлюбом подружжя.....	15
5.	Кириченко В. Психологія споживчої поведінки.....	17
6.	Кулаковський Т. Формування підприємницьких компетенцій як завдання практичної психології.....	24
7.	Литвинчук А. Місце емпатії в структурі екологічної самосвідомості особистості.....	29
8.	Мазяр О. Психологічний експеримент І.О. Сікорського.....	33
9.	Можаровська Т. Особливості розвитку екологічної свідомості у підлітковому віці.....	35
10.	Фальковська Л. Архетип справедливості в українських казках.....	37
11.	Шмиглюк О., Зарицька Б. Теоретичний аналіз проблеми самосвідомості у психологічній науці.....	40

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: ВІКОВІ ТЕНДЕНЦІЇ

12.	Гавриловська К., Скрицька К. Чинники формування інтернет - залежності в юнацькому віці.....	43
13.	Гавриловська К., Шаховець Ю. Особливості емоційної сфери дітей з синдром Дауна.....	45
14.	Котлова Л., Бродовська А. Аналіз результатів дослідження прояву шкільної тривожності молодших школярів з різним рівнем навчальної успішності.....	47
15.	Котлова Л., Дідківська В. Зв'язок рівня комунікативності та інтернет – залежності в юнацькому віці.....	49
16.	Кирильчук І. Дослідження ціннісної сфери школярів при переході з молодших до середніх класів.....	51
17.	Кириченко В., Яцинюк Д. Психологічні особливості споживчої поведінки молоді.....	57
18.	Портницька Н., Войцехівська Ю. Гендерні особливості	

	стратегіальних тенденцій розвитку творчих здібностей у молодшому підлітковому віці.....	60
19.	Портницька Н., Долінчук І. Порівняльний аналіз ефективності опитувальників та психосемантичних методів у вивченні образу майбутнього подружнього партнера у юнацькому віці.....	64
20.	Портницька Н., Хомутовська О. Особливості прояву самостійності підлітків залежно від стилю материнського виховання.....	67
21.	Портницька Н., Чупріна С. Образ ідеальної дитини у свідомості батьків підлітків.....	69
22.	Савиченко О., Манілов Ю. Вікові особливості сприймання політичної реклами.....	71

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ РАКУРС

23.	Весельська А. Вплив особистісних характеристик на розуміння музичних творів.....	75
24.	Гавриловська К., Зверева І. Особливості мотиваційної сфери військовослужбовців.....	78
25.	Гавриловська К., Опанчук Т. Психосемантичні характеристики образу кохання у масовій свідомості.....	80
26.	Гавриловська К., Роїк І. Порівняльний аналіз емоційних станів молодих матерів із різним соціальним статусом.....	83
27.	Котлова Л., Драган С. Аналіз гендерних особливостей ставлення до грошей у студентському середовищі.....	86
28.	Котлова Л., Гарбовська І. Порівняльний аналіз ставлення чоловіків та жінок до поняття «конфлікт».....	88
29.	Котлова Л., Ковальчук В. Динаміка професійної мотивації студентів-психологів першого і п'ятого курсів.....	92
30.	Котлова Л., Ковтун В. Дослідження рівня комунікативної компетентності студентів-психологів 1 та 3 курсу	94
31.	Котлова Л., Осінчук Л. Дослідження стилів поведінки в конфліктній ситуації в студентів з різним соціометричним статусом у групі.....	98
32.	Кириченко В., Божук І. Ефективність використання елементів еротичності у рекламі.....	100
33.	Мазяр О., Міліневська Е. Суперечності між декларованими цінностями та реальною поведінкою студентів гуманітарних спеціальностей.....	102

34.	Савиченко О., Дубова С. Розвиток мотивації досягнення студентів в умовах неформальної освіти.....	106
35.	Тичина І., Листопадська М. Професійний вибір в уявленнях сучасних старшокласників.....	108

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ТА СУПРОВОДУ

36.	Гречуха І. Ціннісна підтримка літературно обдарованих старшокласників: на прикладі роботи українських та польських літературних осередків.....	112
37.	Дем'янчук Ю., Шмиглюк О. Структура психологічного портрету дитини у роботі з проєктивними техніками.....	116
38.	Загурська І. Кризові моменти в розвитку самооцінки першокласників.....	118
39.	Кирильчук І., Черняєва В. Психометрична характеристика тесту визначення рівня навчально-пізнавальної активності студентів ВНЗ.....	122
40.	Тичина І., Байдюк А., Жигун Ю., Кухарчук В., Лобода О. Рефлексія досвіду тренінгової роботи з дітьми, що потребують корекції розумового розвитку.....	125

- Драгоманова. Серія 12. Психологія –№1 (25).– К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – С. 222-232.
5. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. – 2-е изд. – СПб.: Питер; М.: Смысл, 2003. – 860 с.

Людмила Котлова
кандидат психологічних наук, доцент
Валентина Ковтун
студентка IV курсу

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ 1 ТА 3 КУРСУ

Процес спілкування складний і багатогранний, пов'язаний із процесом розвитку особистості, часто-густо непередбачуваний. Тому питання комунікативної компетентності є актуальним, адже нерідко саме від нього залежить результат тієї чи іншої діяльності.

Питанням комунікативної компетентності займалися такі вітчизняні вчені як О.Локшина, О.Пометун, О.Савченко, І.Єрмаков та зарубіжні - В.Я.Ляудіс, А.М.Матюшкіна, А.Я.Пономарьова, В.Краєвський, Ю.Жуков тощо, які виділяли два типи спілкування, котрі відносяться до діяльності: продуктивне і репродуктивне [1, 2]. На сьогоднішній день розроблено досить програм, що дозволяють розвивати вміння спілкуватися. Та мова йде загалом про те, що для кожної професії, для кожного фахівця окремої галузі важливим є орієнтація в вузькоспеціалізованому матеріалі. Так, студенти-психологи мають навчитися багатьом особливостям, що притаманні обраній професії. Це перш за все базові знання з психології, оволодіти навичками знаходження спільної мови з клієнтами, вмінням знаходити швидке вирішення проблеми, яка постає перед психологом. Часто невідповідність до спілкування призводить до різних ускладнень в педагогічній діяльності. Тому, для ефективної взаємодії як в навчальному процесі, так і в міжособистісному спілкуванні процес комунікації вкрай важливий і є невід'ємною частиною особистісного росту. Саме через ці причини питання комунікативної компетентності є дуже важливим і вимагає більшої уваги та постійного вивчення, оскільки потреби суспільства, котре з часом розвивається і вдосконалюється, змінюються, і відповідно процес комунікації є невід'ємною складовою.

Комунікативна компетентність – сукупність індивідуально-психічних особливостей та комунікативних знань, умінь, навичок, набутих у процесі цілеспрямованого виховного впливу, що

забезпечує здатність та готовність особистості встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми з урахуванням обставин [1].

Аналізуючи наукові праці Н.В.Бачманової, О.О.Бодальова, Ю.М.Ємельянова, М.М.Заброцького, Н.Б.Завіниченко, Л.А.Петровської, Є.В.Руденського, В.А.Семиченко, Л.В.Сохань, комунікативна компетентність психолога визначається як його професійна здатність забезпечувати ефективну соціально-психологічну взаємодію з досліджуваним (респондентом), клієнтом, що базується на системі внутрішніх комунікативних ресурсів.

Між визначенням меж юнацького віку у багатьох дослідників існують певні розбіжності, проте цей період загалом припадає, на думку І.Ю.Кулагіної, від 17 до 20-23 років [1].

Аби визначити рівень комунікативної компетентності студентів-психологів, варто визначити рівень самоставлення, ставлення оточуючих до людини. Саме тому, в ході дослідження нами було проведено тест-опитувальник (В.В.Столін, С.Р.Пантелєєв), який побудований на основі ієрархічної моделі структури самоставлення, що включає ряд особливостей: глобальне самоставлення; рівень конкретних дій по відношенню до власного Я; самоставлення, диференційоване за самоповагою, аутосимпатією, самоінтересу і очікуванням відношення до себе [3].

Також, невід'ємною складовою проведеного дослідження є методика, спрямована на кількісну оцінку комунікативних та організаторських здібностей (В.В.Синявського та Б.О.Федоришина).

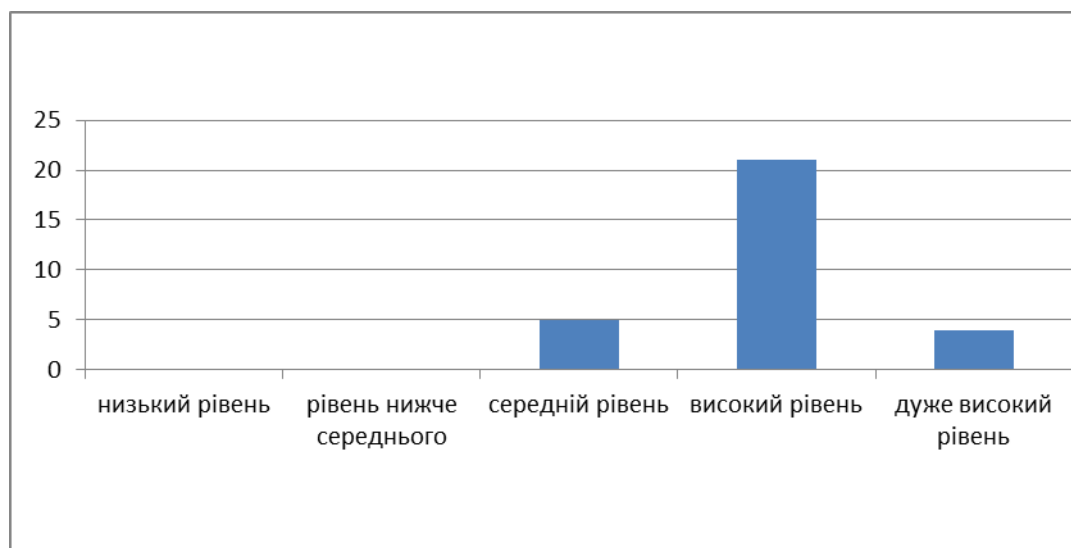

Рис.1. Загальні показники рівня розвитку комунікативних та організаторських здібностей у студентів-психологів 3 курсу

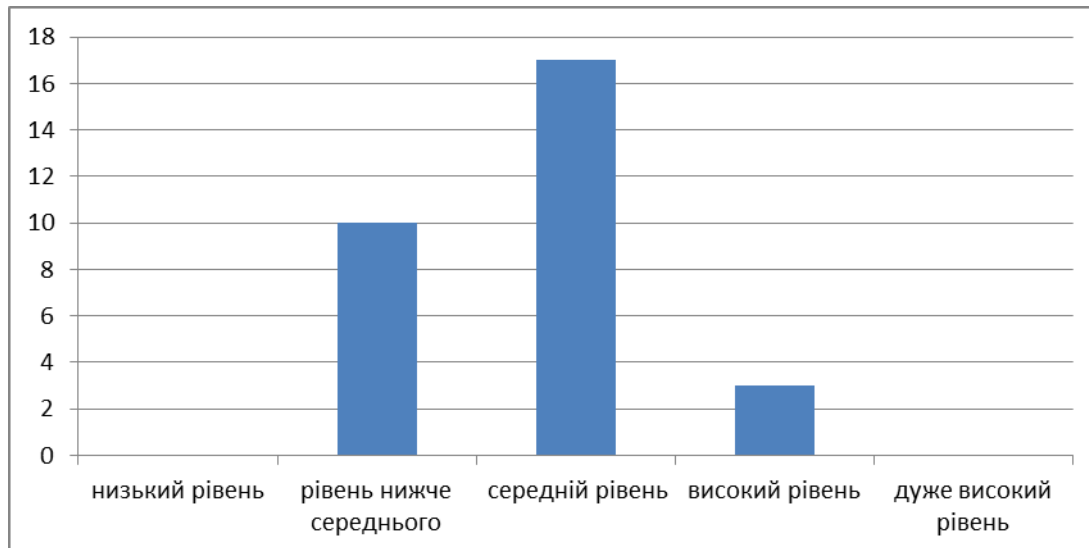

Рис.2. Загальний показник рівня розвитку комунікативної компетентності студентів-психологів 1 курсу

На основі результатів, отриманих з використанням тесту-опитувальника самоствавлення (Століна В.В., Пантелєєва С.Р.) та методики на виявлення рівня прояву комунікативних та організаторських здібностей (методика КОЗ Синявського В.В. та Федоришина Б.О.), вдалося з'ясувати наступне. Порівнюючи рівень самоствавлення студентів першого та третього курсів спеціальності «Практична психологія» варто говорити про те, що для студентів третього курсу важливим є позитивне самоствавлення, від якого залежить оцінка їх як особистостей зі сторони оточення. Щодо студентів першого курсу, то їм також важливим є позитивне самоствавлення, проте воно проявляється меншою мірою. Так, відбувається залежність рівня комунікативних та організаторських здібностей від самоствавлення. Адже, як показали результати, чим вища оцінка самоствавлення у студентів, тим вищим є прояв комунікативних та організаторських здібностей.

Так, переважна більшість студентів-першокурсників показали середні результати за рівнем прояву комунікативних та організаторських здібностей, в той час студенти третього курсу показали високий рівень прояву комунікативних та організаторських здібностей.

В дослідженні було визначено рівень прояву комунікативних та організаторських здібностей студентів-психологів та порівняно результати першого та третього курсів.

Підсумовуючи результати дослідження, що було проведено зі студентами першого та третього курсів, за використання таких методик як тест-опитувальник самоствавлення (В.В.Столін, С.Р.Пантелєєв) та методики, спрямованої на кількісну оцінку

комунікативних та організаторських здібностей (В.В.Синявського та Б.О.Федоришина), можна зробити висновок теоретичного характеру, що студенти-психологи старших курсів мають як вищу оцінку самоствалення, так і вищий рівень прояву комунікативних та організаторських здібностей. Метою даного дослідження було дослідити особливості сформованості рівня комунікативної компетентності студентів-психологів; порівняти рівень комунікативної компетентності студентів-психологів 1 та 3 курсів. В гіпотезі зазначалось, що особливості сформованості рівня комунікативної компетентності студентів-психологів визначатимуться їх віковими характеристиками та обізнаністю у навчальній діяльності, котру вони засвоюють. Це дійсно так. Адже студенти, які вступили на перший курс навчання в університеті мають незначні знання з напрямку, який обрали, натомість 3 курс вже має певний рівень професійних знань та користується ними.

В даному випадку гіпотеза, яка висувалась на початку дослідження, повністю підтвердилася. Аналізуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що комунікативна компетентність студентів-психологів залежить від їх віку та рівня професійно важливих знань та вмінь, обізнаністю у професійному матеріалі. Тому, аби комунікативна компетентність була на високому рівні прояву, важливо постійно працювати над собою, засвоювати важливі для себе як для майбутнього професіонала, знання, вміння та навички. Спілкування великою мірою сприяє цьому, так як є основним способом передачі інформації.

Методи, які були використані в ході дослідження, дозволили з'ясувати, наскільки професійна компетентність розвинута в студентів-психологів першого та третього курсів.

Список використаних джерел

1. Андреева Е.В. Социальная психология. – М.: Изд-во МГУ, 1990 – 432 с.
2. Межличностное общение. Хрестоматия / Под ред. Н.В. Казариновой, В.М. Погосыни. — СПб.: Питер, 2001. — 512 с.
3. Касьянова О.В. Формування компетентності підлітка в громадському дитячому об'єднанні / О.В.Касьянова : [наук.-метод. посіб.]. – Луганськ: СПД Резніков В.С., 2010. – 344 с.

Збірник наукових праць викладачів та студентів

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Випуск 1

Укладачі Журавльова Л.П., Портницька Н.Ф., Дем'янчук Ю.Ю.

Художнє оформлення обкладинки Кириченко В.В.